

Žarko Rovšček

Alpinizem, ki zmore biti nekaj več

Miranda Ortar

Ob bežnih srečanjih Miranda ne besediči na dolgo; kot vsestransko aktivna mora ostati racionalna. Za pogovor sem imel pripravljenih še več vprašanj, saj sem od tehnično izobražene osebe pričakoval krajše in morda celo suhoparne odgovore. A me je kljub poznanstvu njen iskri duh znova presenetil. Večkrat kar mimogrede odgovori še na druga, morda celo nezastavljena vprašanja. Ovinkaril sem o njenih letih starosti in dobil preprost odgovor: "Ni skrivnost. Letos proti koncu poletja me bo doletel abraham."

Miranda v Velebitaški smeri v Paklenici, 2016
Foto: Špela Čopi

Po končanem študiju elektrotehnike, smer avtomatika, se je že po enem letu preusmerila v računalništvo, kjer je delala na različnih področjih, od izobraževanja odraslih, načrtovanja aplikativnih rešitev in podatkovnih baz, razvoja programske opreme, do testiranja in izdelave dokumentacije. Kot samostojna podjetnica v zadnjih letih poleg razvoja programske opreme pozimi v tujini uči tudi smučanje. "Če hočemo držati korak s časom, smo primorani veliko količino časa preživeti za računalnikom. Zato menim, da je vsakodnevno gibanje v naravi nujna." Njene aktivnosti in dosežki potrjujejo, kaj z nepogrešljivo vztrajnostjo poleg poklicnih in družinskih obveznosti zmore posameznik, če mu je nekaj pisano na dušo.

Od kod izvira tvoje prvo zanimanje za gore in alpinizem?

Prvi spomin, vezan na alpinizem, sega v otroštvo. Živo se spominjam, kako sem z odprtimi usti spremljala predavanje Marjana Manfrede o vzponu na

Makalu brez dodatnega kisika. Takrat so bili alpinisti zame kot nekakšni supermani. Ko sem v 4. letniku gimnazije v Idriji opazila plakat o začetku alpinistične šole, sem se takoj vpisala. Kmalu sem vedela, da je to tisto pravo. Večji del zime in pomladi tistega leta je potekal nekako tako: v ponedeljek ves dan pouk – dopoldan teorija, popoldan laboratorijske vaje, v torek prosto. Na Kaninu sem ves dan pilila smučarsko tehniko, saj sem tisto leto delala izpit za vaditelja smučanja. V sredo po pouku sem odstopala v Tolmin na predavanja alpinistične šole. Ob četrtkih je bilo včasih treba v idrijski disko, čeprav se tam nikoli nisem dobro počutila, za konec tedna pa spet smučanje in po koncu zimske sezone seveda plezanje.

Katere svoje plezalne dosežke šteješ za največje?

Težko vprašanje, saj objektivno navadno bolje vrednotijo drugi. Sam se kot prvih ljubezni običajno najraje spominjaš prvih vzponov. Kot pripravnica sem v velikih stenah začela z Darkom Podgornikom in z njim v Vršacu preplezala smeri, ki so še danes smeri velikega formata: Smer mladosti, Steber, Tako je govoril Zaratustra itd. Res sem takrat plezala kot druga v navezi, vendar bom Darku vedno hvaležna, da me je vpeljal v svet prave vertikale. Potem ko sva se spoznala s Simonom,¹ sva večino smeri splezala skupaj. Verjamem, da mu v začetku ni bilo lahko. Prve dolge smeri sva preplezala v Paklenici: Karabore (V+), Domžalska (VI+), nato pa šla kar v Velebitaško (VII–). Takrat še niso bile opremljene s svedrovci. Veliko mi pomeni, da sem zmogla ta preskok. Z Darkom sem namreč vse plezala kot druga v navezi, s Simonom pa prvo leto vse kot prva. Tisto leto sva med drugim preplezala tudi Helbo s Čopom. Očitno sem bila počasna pri nameščanju varoval in noč naju je ujela v isti luknji kot Pavlo in Čopa. Imela sva nenačrtovan, a

¹ Simon Čopi, znan alpinistični smučar, inštruktor alpinizma (SAO) in GRS (Postaja Tolmin).

nepozaben bivak ob svečki. Najino resnično najboljšo leto je bilo 1992, v času najinega absolventskega staža. Vse poletje in jesen sva posvetila plezanju. Poleti sva v pripravah na odpravo v Yosemite preplezala številne smeri, ki gotovo pomenijo vrhunec najinega udeleževanja v alpinizmu. V Dolomitih sva preplezala smeri: Comici-Dimai, Cassin-Ratti (Tri Cine), Constantini-Apolonio (Tofana), Philip-Flamm (Civetta) idr. Bila sem tudi športnoplezalno dobro pripravljena in sem uspela vse te smeri preplezati prosto, smer Philip-Flamm je prosto preplezal tudi Simon. Pika na i tega leta je bil vzpon po Nosu v tisočmetrski steni El Capitana. Na ta vzpon imam res lepe, nepozabne spomine (opisala sem ga tudi v Vestniku).²

Seveda mi veliko pomenita tudi prvi mesti v pokalu športnega plezanja in na državnem prvenstvu (oboje leta 1991) ter 7. mesto na tekmi svetovnega pokala na Dunaju.³ Prve tekme so potekale še na naravnih stenah, potem pa so se preselile na umetne (s stališča varovanja narave je to edino sprejemljivo). Vendar takih spominov, vtisov, doživetij, kot ti jih dajo vzponi v naših divjih, odmaknjenih stenah, pri športnem plezanju ne doživiš.

Kaj si, alpinistka ali bolj športna plezalka?

Bi rekla, da sem po duši bolj alpinistka. Če so v hribih dobre razmere, in če si lahko vzamem zase cel dan, se

bom skoraj vedno namenila v hribe. Če hočeš razložiti, kako alpinizem doživljaš, težko najdeš boljše besede, kot jih je napisal Nejc Zaplotnik. Mislim, da je Bernadette McDonald v knjigi *Alpski bojevniki* dobro ugotovila, da je Nejc naš alpinistični guru. Alpinizem res ni samo šport. Je način razmišljanja, življenja.

Pridobila si tudi naziv inštruktor alpinizma.

Izpit sem opravila leta 1996. Zahvaliti se moram življenjskemu sopotniku Simonu, ki me je in me še vedno v takih stvareh zelo podpira. Med tečajem in izpiti na Okrešlju sva že imela trimesečno hčerko Špelo. Skupaj smo poslušali predavanja, med praktičnimi vajami pa je on prevzel Špelo. Vsa leta licenco redno obnavljam. Rada delam z mladimi ljudmi, polnimi entuziazma. Najraje posredujem praktična znanja, kjer se dogaja že več konkretnega; ohranjam stik z mlajšimi, kar mi veliko pomeni. Od leta 2002 do 2013 sem vodila alpinistično šolo v Soškem AO.

Kako si kot žena in mati usklajevala domače obveznosti z alpinizmom?

Nad tem vprašanjem se moram zamisliti, saj je bilo dejansko težko usklajevati vse obveznosti, aktivnosti ... Prilagajali smo se dani situaciji. Vedno smo gledali, da nihče ni bil prikrajšan, da je vsak lahko zadovoljil svoje potrebe – po gibanju, socialnem življenju, delu, izobraževanju itd. Enkrat smo dali prednost enemu članu družine, drugič drugemu. Zelo sem hvaležna tudi svoji mami. Ko so bili otroci majhni, nama je s Simonom večkrat omogočila, da sva šla

*Med vzponom na
Huayna Potosí, Bolivija
Arhiv Mirande Ortar*

² 5.–8. 10. 1992. (Ortar, M.: *Nos v srcu*, PV 1993/03, str. 124).

³ Konec 80. in začetek 90. let prejšnjega stoletja je nizala do takrat najvišje dosežke športnega plezanja pri nas.

skupaj v hribe. Ko je imel Simon konce tednov zasedene z aktivnostmi v GRS, je prišla varovat otroke, da sem lahko tudi jaz kam skočila. Res se ne spomnim, da bi mi sploh kdaj odrekla pomoč. Štela jih je že tja v šestdeseta, ko sem jo še videla, kako se je z otroki lovila in igrala skrivalnice.

Naj vseeno opišem, kako je bilo videti naše usklajevanje. Zjutraj sem npr. šla na turno smuko, na bližnji hrib, največkrat na Krn, ali na kak vršac nad planino Razor. Sredi dneva je za varstvo otrok vskočila mama, Simon pa je šel letet z jadralnim padalom. Sama sem ob takih priložnostih kosilo največkrat kar preskočila in odšla popoldan z otroki v naravo. Ob daljših obdobjih lepega vremena sem namesto jutranje telovadbe doma čistila. Največkrat je zmanjkalo časa za počitek. Ob vsem tem sva s Simonom dve leti veliko delala, da se je družina vselila v novo hišo.

Dala si tudi pobudo za postavitev umetne plezalne stene v šolski telovadnici na tvojem rodnem

Mostu na Soči, kasneje pa si sodelovala pri osnovenju Gorniškega učnega centra (GUC) v Tolminu?

Pobuda za prvo umetno steno je bila res moja. S pomočjo takratnega ravnatelja šole Branka Loncnerja, ki je imel posluh za to, je bila pot do realizacije res kratka. Pozimi leta 1989/1990 smo o steni začeli razmišljati, pomladi 1990, ko sem se vrnila s tekme na Dunaju, sem že stopila pod skoraj izgotovljeno steno. Na njej sem do gradnje GUC (leta 2006) vodila krožek športnega plezanja za osnovnošolce.⁴

Za gradnjo GUC je bilo ključno, da je z nami sodelovala pokojna Rosana Ščančar – strokovnjakinja na področju izdelave projektov, ki so financirani iz evropskih sredstev. Vsaka organizacija stagnira ali celo propade, če ne vzgaja podmladka. Za kakovostno in stalno vadbo plezalci nujno potrebujemo kakovostno umetno steno. Žal se v telovadnici na

⁴ Od 2006 do 2010 je vodila tudi planinski krožek na Osnovni šoli Most na Soči, ki so ga zaključili s skupnim vzponom na Triglav.

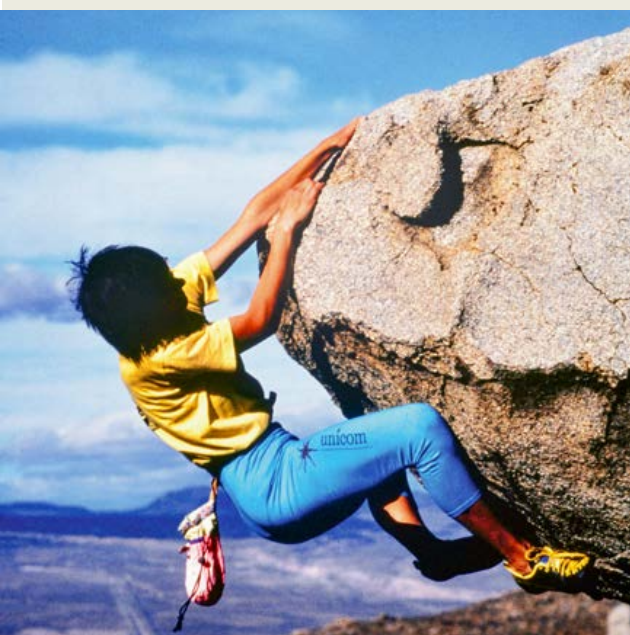
Mostu na Soči vse težje najde proste termine za treninge, prenizka umetna stena v našem GUC pa zadošča le za občasno vadbo. Tako se mladi plezalci dnevno vozijo plezat v Šempeter pri Gorici. Kljub temu dosejajo vidne uspehe na državnem nivoju. Plezalna stena je pomembna tudi s socialnega vidika, saj se ob njej plezalci v zimskem času zbiramo. Zadnja leta, ko se je izkazalo, da obstoječi plezalni steni ne zadoščata, se trudimo poiskati nov prostor, kjer bi lahko postavili novo, kakovostnejšo steno.

Med opaznejšimi je tudi tvoja udeležba na ženskem alpinističnem taboru v pogorju Gesäuse leta 2013.

Tabor je bil namenjen prenašanju izkušenj na mlajše alpinistke, pripravnice. Povabili so me kot izkušeno alpinistko, ki lahko vodi navezo in pomaga mlajšim. Zame je bil zelo lepa izkušnja. Monika Kambič, Nastja Davidova in Mira Zorič so tabor res dobro organizirale. Zares je dober občutek, ko vidiš, da lahko same vse skupaj dobro organiziramo in se imamo povrh tudi izredno lepo. Rada bi spodbudila mlajše, naj ne zamudijo takih priložnosti za druženje, izmenjavo izkušenj, sklepanje novih prijateljskih vezi, kar bogati človeka v vseh pogledih.

Kaj te je zaneslo v orientacijski šport?

Sin Gašper je od prvega do sedmega razreda treniral smučanje. Ko je začelo v obeh podjetjih, kjer sva delala s Simonom, škripati, smo začeli trening smučanja ustavljati. Ni mi šlo v račun, da bi sin v najbolj kritičnih letih ostal brez športne aktivnosti, ki ga veseli. Ko je ob vrnitvi iz šole v naravi v Planici navdušeno razlagal, da so tam tekmovali v orientacijskem teku, sem zbrala še par njegovih prijateljev in smo odšli na trening v Idrijo, kjer je ta šport dobro razvit. Ker rada delam z otroki in je Idrija predaleč, sem se odločila. Šla sem na nekaj tekem, da sem videla potek in kmalu začela z vadbo manjše skupine otrok. Vzporedno sem opravila še tečaj za vaditeljico orientacijskega teka. To je izredno lep šport, po eni izmed definicij "igranje

Poplezavanje na balvanih Butter Milk Area, ZDA 1992
Foto Simon Čopi

šaha v gibanju na terenu". Ponekod v Evropi je celo vključen v šolski program. Tekem se udeležujejo cele družine, to so lahko lepi dogodki, ki vse povezujejo.

Bi nam morda zaupala še kaj?

Dober je občutek, ko veš, da si nekaj dobrega preplezal, a najlepši spomini ostanejo, ko lepe trenutke deliš s tistimi, ki jih imaš rad. Kobilja glava, naš družinski hrib, nam je dal veliko nepozabnih trenutkov. Tam smo skupaj naredili naš prvi iglu, z lopatkami smo se z vrha dričali po gazi v svežem snegu, drsali na zamrznjeni mlaki pod grebenom, doživeli nočno sankanje ob baklah, se učili zaustavljanja s cepinom, iskanja lavinskih žoln, se čudili škrlatnim barvam zahajajočega sonca ... Ko sta bila otroka stara 7 in 11 let, smo v nahrbtnik naložili vse, kar smo potrebovali za tridnevno vandrnanje čez planine, in prespali pod zvezdami, kjer je pač naneslo. Gašper in Simon sta imela srečo, da sta v mraku, preden so nam zlezle oči skupaj, videla sovo, ki nas je radovedno preletela. ○

V smeri Omama,
Novi vrh 1990
Foto: Simon Čopi